

LESELYST

Motmelding med mangler

Jarlsberg 12/2-2000

Arnfinn Moland:

«Over grensen?»

Om hjemmefrontens likvidasjoner under den tyske okkupasjon av Norge.

Orion forlag 1999

Nesten 60 år etter krigsutbruddet skrives det fortsatt bøker om krigen i Norge. Denne boken handler om hjemmefrontens likvidasjoner i Norge under krigen. Årsaken til at denne boken i det hele tatt ble skrevet, er sannsynligvis Egil Ulateigs bok «Med rett til å drepe», som kom ut i 1996. I denne ble det rett etter utgivelsen påvist en rekke feil og mangler. Moland påviser i sin bok og «motmelding» til Ulateig at enda flere feil kan påvises. Ulateig opererte med tall på opptil 250 likvidasjoner, Moland lander på 82, pluss en del tvilstilfeller. Det er en imponerende forskningsinnsats Moland har gjort. Han viser at han har brukt kildene aktivt og tidvis nøyaktig. Imponerer gjør også presisjonsnivået innledningsvis, der han gjør leseren uttrykkelig oppmerksom på hva som faller innenfor hans definisjon av likvidasjoner, og hva som ikke gjør det. Det er van-

skelig å forholde seg til denne boka litterært, riktigere kjennes det å se den som et stykke journalistikk. Journalistisk sett er det bemerkelsesverdig at forfatteren uttaler seg så skråsikkert som han oftest gjør, om fenomener som skjedde for så lang tid siden. Kildene er jo ofte svært få og mangelfulle om de hendelsene Moland beskriver. Ved andre tilfeller lar Moland tilsynelatende tvilen komme Milorg og Hjemmefronten til gode. Som eksempel kan nevnes en mislykket likvidasjon, som endte med at et uskyldig menneske ble drept i Oslo. Tilfellet er forøvrig omtalt i et leserbrev her på siden. Dødsfallet registreres ikke som likvidasjon av Moland, og dermed unngår han samtidig å klandre noen som kanskje klandres burde. Molands behandling av forfatterkollega Egil Ulateig nærmer seg dessuten den rene latterliggjøring; ikke en eneste positiv ting har han å si om sin forfatterkollegas utgivelse. Denne tok ifølge Moland i altfor stor grad tyskvennlige og NS-nære kilder til absolutt etterretning. Moland ser Ulateigs og andres lignende utgivelser som tegn på en 50-årskrise i holdningene til hva som foregikk under krigen. Dette er sikkert et poeng, men

Arnfinn Moland, sjef for Hjemmefrontmuseet, har skrevet en spennende og uhyggelig beretning om Hjemmefrontens likvidasjoner under krigen. Men den har mangler, mener Jarlsbergs anmelder.

for undertegnede virker det til tider som om Moland ikke er fornøyd med at seinere genera-

sjoner har et mer fordomsfritt syn på det som skjedde. Moland har nok rett i at det som skjedde ikke kan forstås og bedømmes fullt ut av andre enn de som var tilstede der og da. Men forfatteren gjør ikke etterkrigsgenerasjonene noen tjeneste ved å oppetre så skråsikkert som han gjør. Boken har da også vakt betydelig debatt, men akkurat det er ikke bare til forkleinelse for utgivelsen.

For holmestrandinger inneholder boken en interessant og uhyre dramatisk beretning om et planlagt attentat. Ni studenter og deres instruktør skulle natt til 5. mai 1944 sprengre Arbeidstjenestens kontorer i Holmestrand. Disse lokalene lå etter det Jarlsberg har fått opplyst i den tidligere Hvitvingfossbanens stasjonslokaler ved dagens drosjesentral. Sprengningen ble ikke noe av fordi gruppen ble overrasket mens de ventet på skyss i Hokksund. Dette møtet endte i drap på gruppens leder. De ni ble arrestert. Drapet og pågripelsene førte til et voldsomt motangrep fra Milorgs side. Lensmannen som pågrep de ni og hans kone, ble likvidert ved at to håndgranater ble kastet inn gjennom soveværelsevinduene deres om natten. Om lensmannskona var et nødvendig

mål, er i beste fall usikkert og i verste fall utelukket. De ni studentene ble nå torturert og seinere skutt i fangenskapet. Så blodig kunne det altså gå for seg. Boken er spennende i all sin bloddryppende uhygge, men kan etter undertegnedes syn ikke leses som den endelige sannhet om hva som foregikk under krigen.

Lars Ivar Hordnes

Fem mest solgte bøker i Holmestrand.

1. Finn Skårderud: Uro
2. Alexander Dumas: Tre musketerer
3. John Irving: Siderhusreglene
4. Jan Kjærstad: Forføringen
5. John le Carre: Vårt eget spill

Bøkene er i billigbok-kampanje. Lista utarbeidet av Giske Libris

118427